МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА

Факультет/інститут економічний

Кафедра економічної кібернетики

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВК. Моделі сталого розвитку

Рівень вищої освіти – третій (освітньо-науковий)

Освітня програма Економіка

Спеціальність С1 Економіка та міжнародні економічні відносини (за спеціалізаціями)

Галузь знань С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини

Затверджено на засіданні кафедри
економічної кібернетики
Протокол № 1 від “26” серпня 2025 р.

м. Івано-Франківськ – 2025 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Моделі сталого розвитку
Викладач (-і)	д.е.н., проф. Благун І.С.
Контактний телефон викладача	+38(050)5262131
E-mail викладача	ivan.s.blahun@cnu.edu.ua
Формат Дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного Навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Очні консультації: згідно розкладу консультацій

2. Анотація до навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Моделі сталого розвитку» належить до числа новітніх навчальних курсів і передбачає міждисциплінарний і системний підхід до вивчення основних проблем взаємодії людини і навколишнього середовища з точки зору принципів і стратегій прогресивного розвитку суспільства з врахуванням потреб майбутніх поколінь.

Сталий (збалансований) розвиток – це такий розвиток країн і регіонів, коли економічне зростання, матеріальне виробництво і споживання, а також інші види діяльності суспільства відбуваються в межах, які визначаються здатністю екосистем відновлюватися, поглинати забруднення і підтримувати життєдіяльність теперішніх та майбутніх поколінь.

Світове співтовариство визнало, що збалансований розвиток «повинен стати пріоритетним питанням порядку денного міжнародного співробітництва». Загальновизнаним є розуміння збалансованого розвитку як гармонійного поєднання економічних, соціальних та екологічних складових розвитку. Лише досягнення збалансованості між ними забезпечить можливість перейти до такого суспільного розвитку, який не виснажуватиме природні та людські ресурси, а тому матиме можливість тривати досить довго.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Мета формування знань щодо концепції сталого розвитку та отримання навичок та вмінь розробки таких стратегій. Здобувачі повинні розуміти сутність сталого розвитку суспільства як на глобальному, так і на національному, регіональному та місцевому рівні. Дисципліна, що має предметом концепцію сталого розвитку, повинна допомогти студентам перевести вже набуті знання у площину їх практичного використання. Сталий розвиток суспільства стосується всіх без винятку – фахівців різних за освітою, віком, спрямуванням, традиціями, можливостями тощо.

Завдання:

– узагальнення теоретичних основ концепцій сталого розвитку;

– визначення принципів і механізмів досягнення сталого розвитку;

– опанування основами методології розробки стратегій сталого розвитку;

– оволодіння методами моніторингу управлінських рішень щодо розвитку різних сфер економіки на національному, регіональному та місцевому рівнях, а також на рівні суб'єктів діяльності з позицій їх сталого розвитку; набуття навичок розроблення стратегії сталого розвитку для різних рівнів суспільно економічних систем

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен

знати:

– предметну сферу і методологічну основу сталого розвитку;

– перспективні наукові напрями розвитку різних сфер економіки у світу, державі, регіоні в контексті сталого розвитку;

– технології та процедури формування цілей сталого розвитку для різних суб'єктів господарської діяльності;

– закони, принципи та механізми забезпечення сталого розвитку.

вміти:

– дати оцінку та рекомендації для регіону, територіальної громади та суб'єкта господарювання з відповідності стратегій сталого розвитку;

– забезпечити процедуру розробки стратегії сталого розвитку суб'єкта господарювання, регіону та територіальної громади;

– визначати технологію управління суб'єкта господарювання за ознаками досягнення мети діяльності та ресурсами, що використовуються, з урахуванням особливостей цього суб'єкта в контексті сталого розвитку;

– вміти здійснити моніторинг за процесом виконання стратегії сталого розвитку.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Компетентності:

ІК. Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми у сфері економіки, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики.

Загальні компетентності:

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК02. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Фахові компетентності:

СК03. Здатність використовувати сучасні методології, методи та інструменти емпіричних і теоретичних досліджень у сфері економіки, методи комп'ютерного моделювання, сучасні цифрові технології, бази даних та інші електронні ресурси, спеціалізоване програмне забезпечення у науковій та науково-педагогічній діяльності.

СК06. Здатність обґрунтовувати та готувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей розвитку соціально-економічних систем і процесів із застосуванням математичних методів та моделей.

Результати навчання:

РН01. Мати передові концептуальні та методологічні знання з економіки, управління соціально-економічними системами і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення фундаментальних і прикладних досліджень на рівні світових досягнень з відповідного напряму.

РН03. Розробляти та досліджувати фундаментальні та прикладні моделі соціально-економічних процесів і систем, ефективно використовувати їх для отримання нових знань та/або створення інноваційних продуктів у економіці та дотичних міждисциплінарних напрямах.

РН04. Застосовувати сучасні інструменти і технології пошуку, оброблення та аналізу інформації, зокрема, статистичні методи аналізу великих масивів даних та/або складної структури, спеціалізоване програмне забезпечення та інформаційні системи.

РН09. Формулювати і перевіряти гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків належні докази, зокрема, результати теоретичного аналізу, емпіричних досліджень і математичного та/або комп'ютерного моделювання, наявні літературні дані.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни – 90 год.

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	10
Практичні	20
самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
I	С1 Економіка та міжнародні економічні відносини (за спеціалізаціями)	Другий	Вибірковий

Тематика навчальної дисципліни			
Тема, план	Кількість годин		
	лекція	практичне заняття	самостійна робота
Тема 1. Сталий розвиток як парадигма суспільного зростання. Еволюція поняття «сталий розвиток» . Передумови сталого розвитку. Загальні основи сталого розвитку.	1	2	6
Тема 2. Роль міжнародної спільноти у формуванні та реалізації засад сталого розвитку. Саміт ООН з прийняття Цілей сталого розвитку (2020р.).	1	2	6
Тема 3. Економічний вектор сталого розвитку. Економічний розвиток та економічне зростання. Фактори економічного зростання і сталий розвиток. Принципи сталого розвитку. Теорії сталого розвитку. Індикатори сталого розвитку.	1	2	8
Тема 4. Екологічний вектор сталого розвитку. Основні екологічні проблеми України. Екологічні проблеми у стратегії національної безпеки України. Пріоритети збалансованого розвитку.	1	2	6
Тема 5. Соціальний вектор сталого розвитку. Соціальний розвиток як головний чинник і показник забезпечення сталого розвитку. Розвиток соціальної сфери: сучасний стан, проблеми, перспективи.	1	2	6
Тема 6. Стратегічне планування розвитку. Сутність та принципи стратегічного планування. Методологія стратегічного планування.	1	2	8
Тема 7. Програмно-цільовий підхід до розвитку різних соціально-економічних систем. Поняття програмно-цільового підходу та його переваги. Особливості формування програм розвитку соціально-економічних систем на різних рівнях.	2	4	10
Тема 8. Розробка регіональних та місцевих стратегій сталого розвитку. Методологія ЄС з розробки регіональних стратегій сталого розвитку та її практичне застосування в Україні Процедура, способи та алгоритм розробки стратегії розвитку з врахуванням концепції сталого розвитку. Інтеграція сталого розвитку в стратегіях місцевого та регіонального розвитку. Пріоритизація цілей, завдань та проектів місцевих стратегій.	2	4	10
Разом	**10**	**20**	**60**

6. Система оцінювання навчальної дисципліни	
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Система оцінювання знань здобувачів освіти з навчальної дисципліни включає поточний та семестровий контроль знань. Поточний контроль здійснюється під час проведення аудиторних занять і має на меті перевірку знань здобувачів з окремих тем навчальної дисципліни та рівня їх підготовленості (усні відповіді, доповіді, дискусії, розв'язування практичних ситуацій (задач), тестування, контрольні роботи). Оцінки отримані здобувачами, виставляються в електронні академічні журнали в 100 бальній шкалі.

	Накопичення балів студентом під час вивчення дисципліни проводиться у такому співвідношенні: – поточне оцінювання – 80 балів; – самостійна робота – 20 балів. Семестровий контроль у формі заліку передбачає, що підсумкова оцінка (у стобальній шкалі) з навчальної дисципліни визначається наростаючим підсумком як сума оцінок за поточне оцінювання та самостійну роботу відповідно до їх розподілу у електронному журналі. Підсумкова залікова оцінка виставляється на останньому практичному занятті. Результати оцінювання заносяться до електронних екзаменаційних відомостей та індивідуальних планів навчання здобувачів освіти. Оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти з усіх видів навчальної роботи здійснюється за стобальною шкалою і переводиться у національну шкалу та шкалу ECTS за схемою: Зараховано – «відмінно» (90-100 балів) – (A – за шкалою ECTS)– здобувач демонструє повні і глибокі знання навчального матеріалу, достовірний рівень розвитку умінь та навичок, правильне й обґрунтоване формулювання практичних висновків, наводить повний обґрунтований розв'язок прикладів та задач, аналізує причинно-наслідкові зв'язки; вільно володіє науковими термінами; Зараховано – «добре» (70-89 балів) (за шкалою ECTS: 80-89 – B; 70-79 – C) – здобувач демонструє повні знання навчального матеріалу, але допускає незначні пропуски фактичного матеріалу, вміє застосувати його до розв'язання конкретних прикладів та задач, у деяких випадках нечітко формулює загалом правильні відповіді, допускає окремі несуттєві помилки та неточності у розв'язках; Зараховано – «задовільно» 50-69 балів (за шкалою ECTS: 60-69 – D; 50-59 – E) – здобувач володіє більшою частиною фактичного матеріалу, але викладає його не досить послідовно і логічно, допускає істотні пропуски у відповіді, не завжди вміє правильно застосувати набуті знання до розв'язання конкретних прикладів та задач, нечітко, а інколи й невірно формулює основні твердження та причинно-наслідкові зв'язки; Незараховано (менше 50 балів) (за шкалою ECTS: 26-49 – FX; 1-25 – F) – здобувач не володіє достатнім рівнем необхідних знань, умінь, навичок, науковими термінами. Отримання додаткових балів за дисципліною можливе в разі виконання індивідуальних завдань, попередньо узгоджених з викладачем. Також за рішенням кафедри здобувачам освіти, які брали участь у роботі конференцій, студентських наукових гуртків та проблемних груп, підготовці публікацій), а також були учасниками олімпіад, конкурсів, можуть присуджуватися додаткові бали (див. «Порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника», URL: https://surl.li/wmmuhb; «Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» URL: https://surl.li/dxovqb)
Вимоги до письмових робіт	Здобувач виконує контрольні роботи головна мета яких – перевірка ступеня засвоєння здобувачами теоретичних положень курсу. У разі відсутності здобувача при написанні контрольної роботи йому надається можливість виконати цей вид роботи в межах індивідуально-консультативної роботи з викладачем або в межах визначеного викладачем відповідного практичного заняття.

Практичні заняття	Практичні заняття проводяться з метою формування у здобувачів умінь і навичок з предмету, вирішення сформульованих завдань, їх перевірка та оцінювання. За метою і структурою практичні заняття є ланцюжком, який пов'язує теоретичне навчання і практичні навички з дисципліни, а також передбачає попередній контроль знань здобувачів.
Самостійна робота	Загальний обсяг годин самостійної роботи здобувача, що відводиться на вивчення дисципліни «Моделі сталого розвитку» складає 60 год. Навчальний матеріал дисципліни, передбачений для засвоєння здобувачем вищої освіти у процесі самостійної роботи, виноситься на підсумковий контроль разом з навчальним матеріалом, що вивчався при проведенні аудиторних навчальних занять. Оцінювання самостійної роботи проводиться за окремим розкладом під час тижнів контролю за самостійною роботою. Оцінки, отримані здобувачами вищої освіти вносяться до журналу занять навчальної групи та враховуються при визначенні підсумкової оцінки з навчальної дисципліни.
Умови допуску до підсумкового контролю	Максимальну оцінку 100 балів здобувач може отримати протягом семестру за всі види контролю в межах практичних занять та за самостійну роботу.
Підсумковий контроль	Форма контролю: залік.

7. Політика курсу

Письмові роботи: здобувач повинен самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання, а для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей.

Здобувачам вищої освіти, які не отримали оцінку за підсумковий семестровий контроль, дозволяється ліквідувати академічну заборгованість відповідно до графіка ліквідації академзаборгованості за встановленими в університеті правилами.

Очікується, що здобувачі будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається «Положенням про запобігання та виявлення плагіату у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» (URL: https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/. Списування під час виконання завдань заборонені. Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише для виконання он-лайн тестування. Для обчислень можна використовувати калькулятор.

Відвідування занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі здобувачі відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Здобувачі мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. Пропуски практичних занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку на консультаціях.

У здобувачів є можливість отримати додаткові бали пройшовши онлайн курси на навчальних платформах Prometheus, Coursera тощо. Слід враховувати, що приймаються сертифікати, які розширюють чи поглиблюють знання з дисципліни. Попередньо здобувач повинен погодити коректність обраного курсу (написавши лист на електронну адресу: ivan.s.blahun@cnu.edu.ua).

Результати неформальної освіти визнаються згідно «Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» (URL: https://surl.li/xpiocw).

При використанні технологій штучного інтелекту здобувачі повинні дотримуватись «Рекомендацій щодо відповідального впровадження та використання технологій штучного інтелекту в закладах вищої освіти» (URL: https://surl.li/zntjjk).

8. Рекомендована література та інші джерела

1. Білорус О.Г., Мацейко Ю.М. Глобальна перспектива і сталий розвиток: (Системні маркетол. дослідж.). К. : МАУП, 2005.492 с.
2. Благун І.С., Сисак Л.І., Солтисік О.О Моделювання сталого розвитку регіону: монографія. Івано-Франківськ.: Видавничо-дизайнерський відділ Центру інформаційних технологій, 2006. 166 с.
3. Благун І.С. Модель циркулярної економіки як один із трендів сталого розвитку. *Бізнес Інформ*. 2021. №12. С. 124-132. https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-12-124-132
4. Благун І.С., Романюк М.Д., Судук Н.В., Мендела Є.М. Забезпечення сталого розвитку України та країн світу на основі коригування моделей лінійної економіки. *Бізнес Інформ*. 2022. №1. С. 95-101. https://doi.org/10.32983/2222-4459-2022-1-95-101
5. Борщук Є.М. Основи стійкого розвитку еколого-економічних систем : монографія. Львів : Растр-7, 2007. 436 с.
6. Глобалізація і безпека розвитку / О.Г.Білорус та ін. – К.: КНЕУ, 2001. –733 с.
7. Дмитришин Л.І., Гусениця У.І. Аналіз регіональної системи в контексті її сталого розвитку. *Сталий розвиток економіки*. Хмельницький, 2012. № 7(17). С. 154-159.
8. Дмитришин Л.І., Зварич О.І. Формування та аналіз пріоритетів економічного розвитку регіонів України в контексті їх ключових факторів успіху. *Проблеми економіки*. 2020. № 2. С. 198-208. https://doi.org/10.32983/2222-0712-2020-2-198-208
9. Дмитришин М.І., Пшик Р.В. Моделі оцінки та оптимізації потенціалу регіональної виробничої системи. *Наукові інновації та передові технології*. 2024. № 11(39). С. 862-874.
10. Загорський В.С. Концептуальні основи формування системи управління сталим розвитком еколого-економічних систем: монографія. Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2018. 336 с.
11. Кігель В.Р. Математичні методи ринкової економіки : навч. посібн. для вищ. навч. закл. К. : Кондор, 2003. 159 с.
12. Математичні методи і моделі ринкової економіки : навч. посібн. / Т. С. Клебанова та ін. – Х. : ВД «ІНЖЕК», 2009.– 456 с
13. Програма дій “Порядок денний на ХХ1 століття” / Переклад з англійської: ВГО“Україна. Порядок денний на ХХ1 століття”. – К.: Інтелсфера, 2000. –360 с.
14. Рогоза М.Є., Рамазанов С.К., Мусаєва Е.К. Нелінійні моделі та аналіз складних систем: навч. посіб. в 2 ч. Полтава : РВВ ПУЕТ, 2011.
15. Сталий розвиток суспільства: навч. посіб. / А. Садовенко, Л. Масловська, В. Середа, Т. Тимочко. – 2 вид. – К., 2011. – 392 с.
16. Сухоруков А.І., Харазішвілі Ю.М. Моделювання та прогнозування соціально-економічного розвитку регіонів України: монографія. К. : НІСД, 2012. 368 с.
17. Dmytryshyn L.I., Dmytryshyn M.I., Olejnik A. Model of money income diffusion in the European integration context. *Mathematical Modeling and Computing*. 2023. Vol. 10. No. 2. pp. 583-592.
18. Dmytryshyn M., Dmytryshyn L. A model of diffusion in the income distribution of the population // *International Scientific Conference «Applied Mathematics and Information Technology»* (September, 12–15 September 2022): Materials of Conference. – Chernivtsi, 2022. – P. 165-166.
19. Ecosystems and human well-being: a framework for assessment / Millennium Ecosystem Assessment / J. Alcamo [and so on]. 2003. 252 p.
20. Gorshkov V.G. Physical and Biological Basis of Life Stability. Man, Biota, Environment. Berlin : Springer, 1995. 350 p.

Викладач **Іван БЛАГУН**